

Соціально-турбулентні особливості цифрової трансформації суспільства та освіти: елементи інформаційного аналізу

РОСТОКА Марина Львівна

<https://orcid.org/0000-0002-1891-5482>

marilvross@gmail.com

Процеси цифрової трансформації охопили світовий простір та відбуватимуться й надалі, набуваючи дедалі більш нових імпульсів удосконалення й розбудови соціально-педагогічних, техніко-технологічних, інформаційно-аналітичних та інших систем. Відомо, що цифрова трансформація є певною трансдисциплінарною формою інтеграції цифрових технологій у різноманітні сфери економіки держав і суспільств. Це провокує принципово інноваційні зміни в суспільстві, що спонукають продукування ідей з новими ціннісними орієнтирами.

Соціальна турбулентність у контексті сьогодення є однією з ознак постмодерного науково-освітнього простору та визначає певні особливості цифрової трансформації суспільства й освіти за сучасних форс-мажорних обставин (постпандемійні наслідки, військовий стан, стихійні лиха тощо). У цьому сенсі, на підставі контент-аналізу джерельної бази, зосереджено увагу на багатогранному доробку дослідників. З огляду на соціально-турбулентні особливості цифрових трансформацій суспільства та освіти розглянемо низку наукових праць із зазначених вище питань.

В. Зубов і Л. Кривега, які ще в 2018 р. у статті «Соціальна турбулентність як підґрунтя змін у світоглядних настановах сучасної людини» аналізують зміни у світоглядних орієнтаціях сучасної людини під впливом соціальної турбулентності, зазначають, що осмислення новацій у світоглядному горизонті сучасної людини під впливом бурхливих соціальних подій сьогодення набуває дедалі більшої ваги в сучасному філософському дискурсі. Науковці зауважують, що у світоглядному комплексі сучасної людини в умовах обмеження можливостей у задоволенні своїх матеріальних і духовних потреб посилюються прагматичні нотки в конструюванні стратегії життя, а зростання масштабів тероризму актуалізувало прагнення людини до безпеки життєдіяльності, підсилює її прагнення досягти соціального простору з розвиненою й безпечною соціальною інфраструктурою, а також посилюється інтерес людини до містичного забарвлення світоглядної картини світу [1].

Я. Чернятевич, С. Мокрецов і О. Корольчук у доповіді 2019 р. «Турбулентність в соціально-економічній системі України» вважають, що основними причинами турбулентності соціально-економічної системи України можуть бути: низький рівень задоволення потреб населення і як наслідок

активні міграційні процеси в країні та за її межі; політична нестабільність, обумовлена воєнними подіями на сході України та анексією Криму і як наслідок високі ризики для інвесторів та можливостей розвитку бізнесу в Україні; відсутність стратегій розвитку інформаційної сфери, інноваційних розробок; неефективна державна політика у грошово-банківській сфері і як наслідок зниження доходів населення, підвищення рівня бідності в країні; дефіцит бюджету, обумовлений неефективною політикою у фінансовій сфері і як наслідок відсутність державного фінансування програм розвитку новітніх галузей економіки, освіти, медицини, екологічних програм, гуманітарної складової державотворення [4].

О. Кубальський, який у 2022 р. у статтях «Сутність та основні виклики соціально-турбулентного простору сучасної цивілізації» та «Наукова комунікація в добу глобалізації та соціальної турбулентності» актуалізує категорію соціальної турбулентності в аспекті філософського аналізу різних вимірів сучасного культурно-цивілізаційного простору та визначає ключовими сутнісними характеристиками епохи турбулентності нестійкість, нестабільність, невизначеність, непередбачуваність та регулярні або хаотичні переходи від безладу до порядку і навпаки. Автор наголошує, що соціально-турбулентний простір особливо гостро відчуває виклики глобалізованого світу: нерівномірно розподілений фінансовий капітал, різноманітність культур і життєвого укладу, розширення інформаційного середовища людини, що супроводжується маніпуляціями масовою свідомістю, цифровим насильством і несправедливістю, змінами взаємовідносин між людством і біосферою, стиранням роздільних ліній між станом війни і миру [2, 3].

О. Панченко у статті «Турбулентні соціально-психологічні виклики в системі державного управління інформаційною безпекою» досліджує інформаційну турбулентність, причинно-наслідкові соціально-психологічні аспекти, пов'язані з цим явищем та напрями державної політики щодо забезпечення інформаційної безпеки. Автор зазначає, що вплив інформаційної турбулентності здійснюється в трьох площинах – державній, суспільній та особистісній [5].

Таким чином, нині актуальними стають питання дослідження процесів соціальної турбулентності та забезпечення ефективного інформаційно-аналітичного супроводу цифрової трансформації українського суспільства, національної науки, освіти, педагогіки і психології, поглиблення теоретичних і прикладних аспектів у цьому контексті. Цілком зрозуміло, що елементи інформаційного аналізу щодо вивчення наукового доробку дослідників не є вичерпаним контентом. Дослідження в цьому ключі триває, охоплює пов'язані з соціально-турбулентними особливостями цифрової трансформації аспекти,

зокрема це безбар'єрність освітніх комунікацій, екологічна та інклюзивна складова освіти тощо. Отже, одним із пріоритетних напрямів у контексті наукового дослідження «Інформаційно-аналітичний супровід цифрової трансформації освіти і педагогіки: вітчизняний і зарубіжний досвід (2023-2025)» відділу наукового інформаційно-аналітичного супроводу освіти Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського постає вивчення джерельної бази щодо аспектів соціальної турбулентності в українському науково-освітньому просторі та в зарубіжній науці й освіті.

Бібліографія:

1. Зубов В., Кривега Л. Соціальна турбулентність як підґрунтя змін у світоглядних настановах сучасної людини. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2018. Вип. 8. С. 66–68. DOI: <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i.279>.
2. Кубальський О. Н. Наукова комунікація в добу глобалізації та соціальної турбулентності. Освітній дискурс : зб. наук. праць. *Educational discourse : collection of scientific papers* / Голов. ред. О. П. Кивлюк. Київ : ТОВ «Науково-інформаційне агентство «Наука-технології-інформація», 2022. Вип. 41(7–9). С. 18–26. DOI: [https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.41\(7-9\)-2](https://doi.org/10.33930/ed.2019.5007.41(7-9)-2).
3. Кубальський О. Сутність та основні виклики соціально-турбулентного простору сучасної цивілізації. *Humanities Studies*. 2022. Вип. 12 (89). DOI: <https://doi.org/10.26661/hst-2022-12-89-05>.
4. Чернятевич Я. В., Мокрецов С. Є., Корольчук О. Л. Турбулентність в соціально-економічній системі України. Проблеми управління соціальним і гуманітарним розвитком : матеріали XIII наук. – практ. конф. за міжнар. участі, присвяченої пам'яті Решетніченка Андрія Володимировича / за заг. ред. О. Б. Кірєєвої. Дніпро : ДРІДУ НАДУ, 2019. С. 139–142 [268 с.]. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/33775> (дата звернення: 12.05.2023).
5. Panchenko O. Theory and Practice of Public Administration 1(68). P. 210-217. DOI: <https://doi.org/110.34213/tp.20.01.25>.